

Järva reflektum

En plats för reflektion, ett reflektum, är mottot i detta förslag för Järva begravningsplats. Genom att ta tillvara på platsens goda förutsättningar finns möjlighet att få vistas här i samråd med naturen på öppna vidder, i hagmarker, i omslutande orörda skogar och uppleva naturens mångfald, ljud och dofter. Känna trygghet och samvaro både med andra människor och med platsen, såväl på nära håll som på avstånd. Få känslan av att träda in i en annan värld, lämna storstaden och vardagens tanke för en stund. Uppleva platsens historia, men även möta nuet och fascineras av tidens gång. En plats för reflektion, ett reflektum.

Området för den planerade begravningsplatsen ligger i anslutning till ströv- och naturområden, nära bebyggelse och vägnät. Tanken med förslaget är att integrera platsen med dess omgivning men ändå visa på platsens funktion med hjälp av entréer och landmärken. Vissa delar föreslås ändå avgränsas med hjälp av tätare vegetation.

Platsens förutsättningar kännetecknas av en höjd som delvis är uppbyggd av schaktmassor. Bara utsikten från höjden gör platsen värd att besöka. Från huvudparkeringen med busshållplats till toppen föreslås en 600 meter lång allé som delvis skär genom höjden. Allén kan ses som anläggningens ryggrad. På väg från parkeringsområdet passerar ett vattendrag, en övergång som är tänkt att förstärka känslan av att byta miljö och lämna vardagens tanke.

Begravningsplatsens huvudentré föreslås där allén möter områdets huvudstråk för gång- och cykelbana i öst-västlig riktning. Besökare söderifrån, d.v.s. från Tensta centrum och den närmaste tunnelbanestation samt från det nya bostadsområdet på överdäckningen, kan också ansluta här.

Efter entrén på väg mot höjden längs allén ses gravkvarteren i den luftiga björkplanteringen i väster. Åt öster begränsas sikten först av en tätare häck för att skärma av mot det nya koloniområdet, för att sedan öppna upp mot landskapet i en utsträckt gräs-slätt. Där föreslås den nya ceremonibyggnaden placeras. Lokalen kan integreras med gräsytan utanför via ett öppningsbart glasparti i norr och därmed skapa en ceremoniplats för ett större antal deltagare.

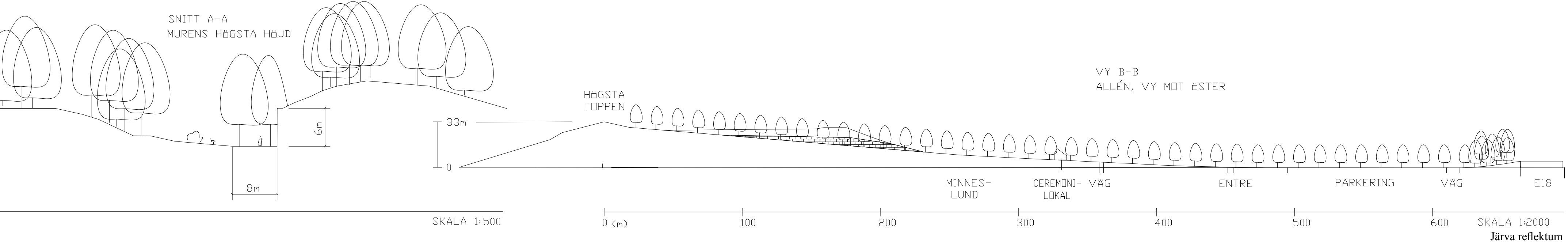
Norr om grässlätten föreslås en minneslund. Här stiger marken tydligare mot höjden vilket ger möjlighet till vackra utblickar över ceremonilokalen och askgravkvarteren väster om allén. En diskret avgränsning gör platsen mer lugn och intim.

Vidare norrut längs allén skär nu den östra sidan genom höjden. En 150 meter lång mur vars höjd som mest uppgår till 6 meter föreslås stadga upp kullen i öster. Muren ges bitvis funktionen som kolumbarium. Dess utformning med nischer ger muren liv och ett vackert skuggspel samtidigt som den blir en vacker fond speciellt då alléträden belyses. Alléns sträckning längs muren och vidare mot toppen är brantare än tidigare, därför placeras många sitt- och vilplatser längs denna del.

Väl uppe på platån delar allén höjden i två delar. På den västra föreslås en enkel paviljong där utomhusceremonier kan hållas. Då platån i och med detta förslag är avskild från gravkvarteren skulle inte bara begravningsceremonier kunna hållas här utan även t.ex. bröllop, teaterföreläsningar eller kanske en rofylld konsert. På den östra delen av platån föreslås marken utformas med flera mindre kullar, likt podier där en permant eller tillfällig skulpturpark kunde utmana våra sinnen.

Platåns högsta punkt syns vida omkring och bör förstärkas så att dess speciella värde och funktion framgår även på avstånd. Med en rörlig konsthall placeras på toppens södra del, skulle detta kunna uppnås. Dess storlek bör vara väl avvägd för att inte dominera på platsen. Många spontana sitt- och vilplatser ger trapp-avsatserna som föreslås forma topplatån.

Ner från kullen kan någon av de slingrande vägarna som anpassats till kullens lutning väljas. Åt väster kan man efter den gräsklädda sluttningen mötas av gravkvarteren i det skira björkdominerade landskapet. Åt öster finns möjlighet att vandra på de öppna hagmarkerna för att sedan åter kunna nå minneslund och askgravlundarna.

Platsens funktioner

Entréer

Såväl besökare som anländer med bil eller buss som gående och cyklister från söder och öster möts av begravningsplatsens huvudentré. Den ingår i allén, som sedan leder besökaren vidare förbi ceremonilokalen och gravkvarter upp mot högplatån. Själva entréplatsen är en stenlagd cirkel som till en fjärdedel omsluts av en vindskyddande mur. Dess enkelhet slår an tonen i anläggning som främst vill framhäva platsens vackra natur.

Den norra entrén föreslås få motsvarande utformning, men något nedtonad.

Gravskick

Kistgravskvarter

Stora ytor för kistgravkvarter föreslås. För att tillmötesgå olika religioner och önskemål kan dessa områden avdelas med hjälp av häckar eller bredare gräsytor i mindre kvarter. Därmed kan en lugn, sammanhållande inramning tillåta mer personliga önskemål i utformningen av gravstenar eller annan gravsmäckning. Samtliga kvarter utrustas med bekväma sittplatser.

Askgravlund

Eftersom efterfrågan på askgravplatser förväntas öka i framtiden föreslås flera askgravlundar anläggas på olika ställen inom begravningsplatsen. Dels i form av runda stenkullar på platsen där dagens restaurang ligger men även i rader i björkplanteringen, integrerade med kistgravskvarteren.

Kolumbarium

Muren i allén föreslås bitvis få funktion som kolumbarium.

Minneslund

Innan man kommer fram till minneslunden passeras andra gravskick vilket framkommer som ett önskemål hos besökaren i den undersökning Inger Berglund gjort och beskrivit i sin bok “Kyrkogårdens meditativa rum”. Där framkommer också en önskan om att placera minneslunden högt med utsikt över omgivningen. I förslaget valdes placeringen på platån bort p.g.a. det långa avståndet till entréerna. Istället valdes en plats som man ändå får vandra upp till och som ger en utblick över delar av det lägre liggande landskap. Platsen omsluts av ett visuellt- och vindskyddande buskage. Flera sittplatser, både enskilda och för flera personer tillsammans med plats för rullstolar och rollatorer omger kullen med trädet i mitten. Två parkeringsplatser för rörelsehindrade placeras i anslutning till minneslunden.

Högplatån

Uppe på platån är avsikten att skapa en neutral plats, något frikopplad från funktionen som begravningsplats. Det ska dock tydligt framgå att platsen är en del av Järva reflektum, en väl omhändertagen plats utformad i samråd med naturen där man vistas med respekt.

Högsta punkten

Allén leder upp till områdets högsta höjd, till en plats som är värd att besöka enbart för dess hänförande utsikts skull. För att på håll tydliggöra att detta är en plats med ett speciellt värde, bör en installation placeras på toppen. En lämplig utformning som kan koppla ihop platsen till det teknikintensiva Kistaområdet vars höga byggnad är ett tydligt landmärke, samt kan associera till dagens vindkraftverk och ständigt aktuella frågor kring förbrukningen av jordens ändliga resuser är kinetisk konst. Det är en konststil där konst och teknik möts och formar rörliga skulpturer. Som

inspirationskälla ses Jeffery Laudenslayers Ukiyo-E, en skulptur i titan vars konstruktion med rörliga delar ständigt ändrar form med hjälp av vinden. Soliga dagar och när den blir belyst reflekterar den ljuset och blir synlig på långt håll utan att dominera storleksmässigt på platsen. Utsmyckningen bör ändå placeras på topplatåns bakkant för att lämna plats åt utsikten och den meditativa kvalitet som topplatån ger. Även fortsättningsvis bör platsen kunna användas som t.ex. startpunkt för skärmflygning eller vara en utmanande del av löparrundan.

Platåns västra del

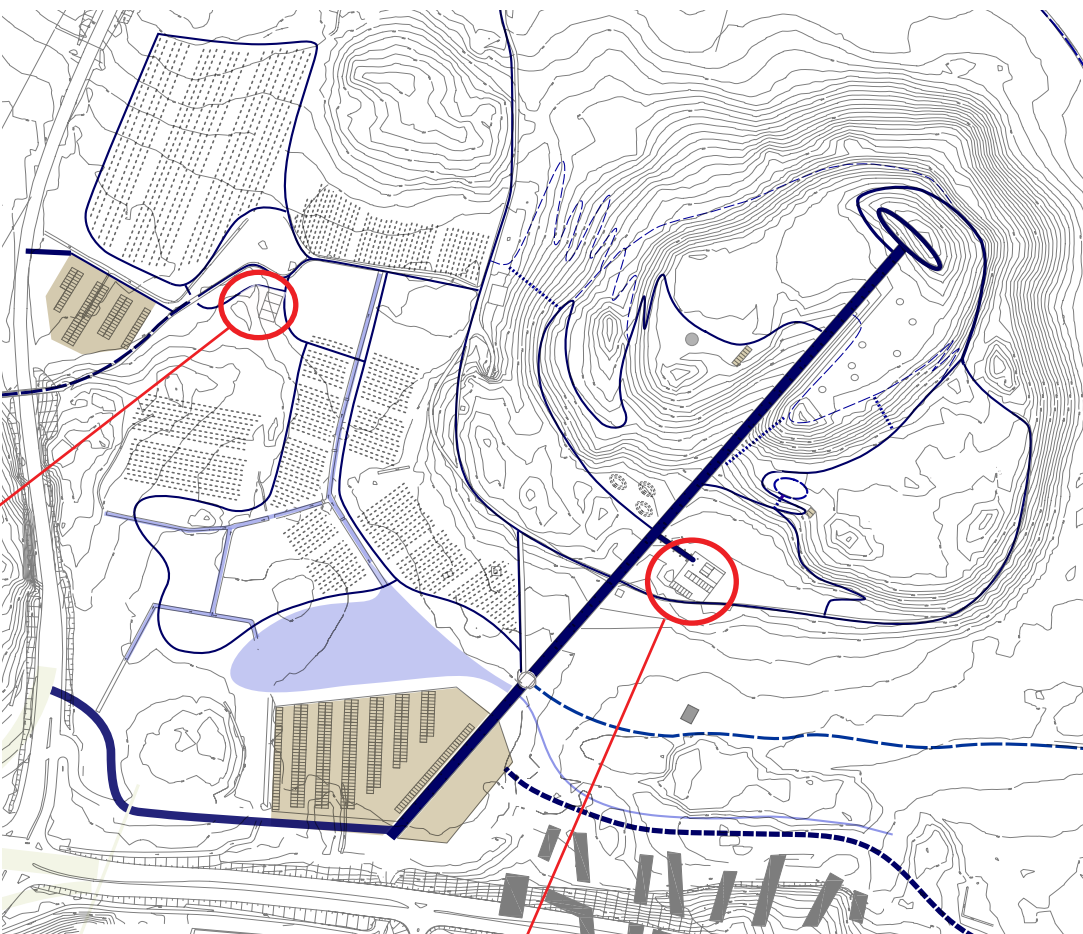
På den västra sidan föreslås att en enkel paviljong anläggs. För att göra den mer okänslig för väder bör den ha ett skyddande tak. Här skulle inte bara begravningsceremonier kunna hållas, utan även t.ex. bröllop, teaterföreställningar eller stillsamma musikevenemang. Man får dock inte glömma att detta är en del av begravningsplatsen, där man vistas med respekt.

Platåns östra del

På den östra sidan föreslås att marken modelleras dels för att anpassa höjden mot allén så att muren inte känns alltför hög, men också för att skapa en grund till en plats som kan utmana våra sinnen. Förslagsvis en skulpturpark med kinetisk konst, som en permanent eller årligt återkommande utställning.

Byggnader

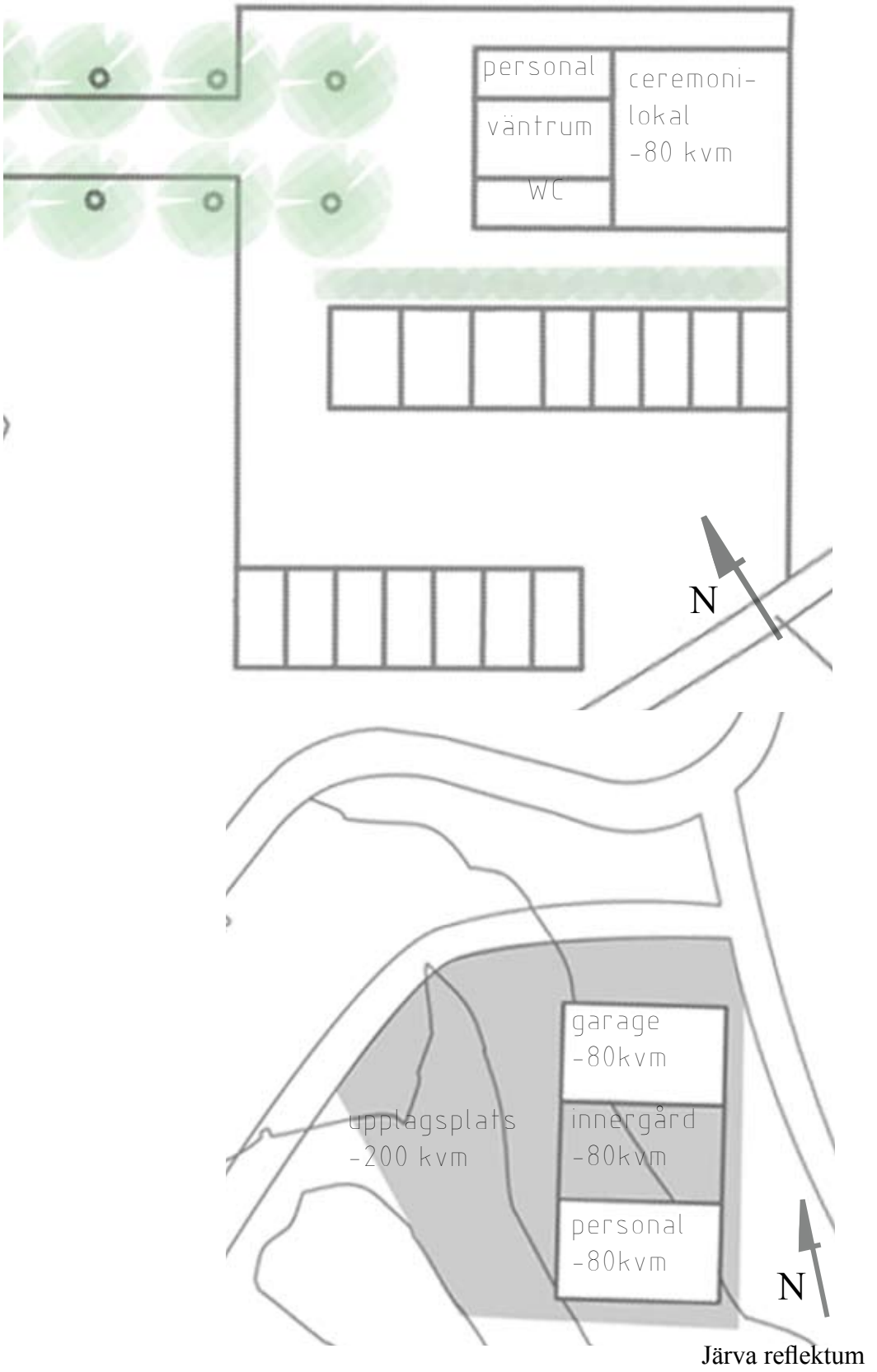

Ceremonibyggnad

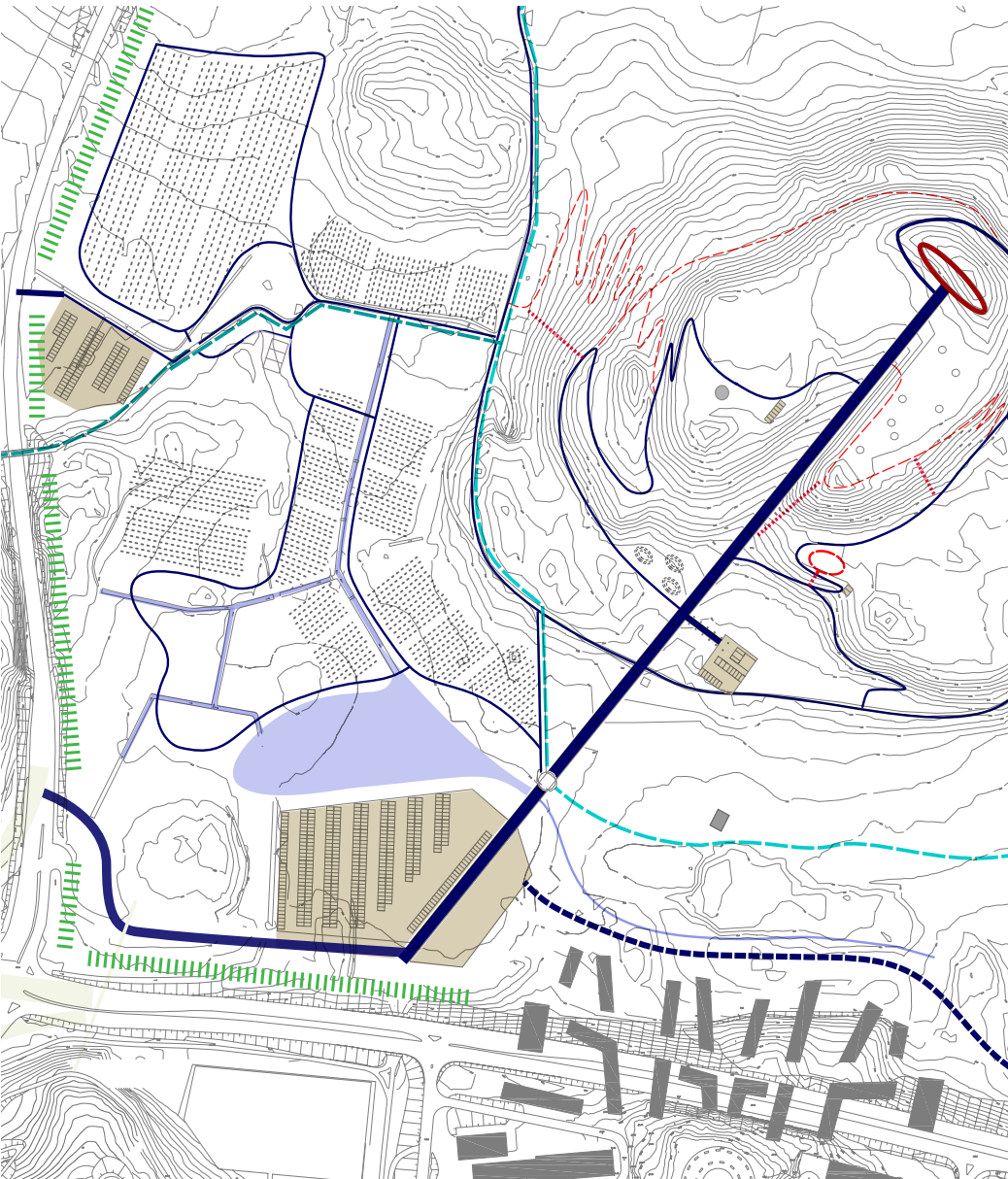
En ny ceremonibyggnad på 140 kvm föreslås placeras på gräsytan öster om den befintliga restaurangen. Det är en plats som är lätt att angöra och har visuell kontakt med minneslunden och en av askgravlundarna. Genom att ge ceremonilokalen en öppningsbar glasfasad i söder kan lokalen nyttjas tillsammans med landskapsrummet utanför för att kunna hålla ceremonier med ett stort antalet deltagare. I ceremonilokalen ryms ca 60 personer och där gör glasfasaden i öster att naturen blir en del av rummet och bildar en vacker fond som följer årstidens växlingar.

Ekonomibyggnader

Placeringen för de nya ekonomibyggnaderna med garageuppställning och upplagsplats föreslås nära den norra anslutningen till Akallavägen. Från den platsen är det lätt att ta sej till anläggningens olika delar. Likt moderna lador omgärdar byggnaderna tillsammans med staket en del av upplagsplatsen som blir möjlig att låsa. Material och grundform knyter an till ceremonibyggnaden. På de stora takytorna vända mot söder kan solfångare med fördel monteras.

Övergripande funktioner

Angöring

Två angöringar, båda från Akallavägen föreslås för att kunna nå begravningsplatsen via bil eller buss. Den södra angöringen skulle även kunna ansluta mot överdäckningens vägnät.

Busshållplatsen placeras nära begravningsplatsens huvudentré, men hamnar även nära överdäckningens planerade bostadsområde.

För att möta ett behov av många bilburna besökare inte bara till begravningsplatsen utan även till strövområdet, koloniområden, discigolfbanan, kulturevenemang, skärmflygning, restaurangen etc. föreslås två stora parkeringsytor. Den norra med plats för ca 100 bilar och den södra med upp till 400 platser. Dessutom föreslås 7 platser på högplatån, 2 vid minneslunden samt 15 i anslutning till ceremonilokalen för transport, framkörning samt handikapparkering.

Vägnät

Fordonstrafik: för att nå de olika begravningskvarteren, byggnaderna i området och högplatån med arbetsmaskiner och persontransporter föreslås ett vägnät, med en vägbredd på 2,5 m, av hårt packad stenmjöl. Alléns körbara vägbredd är 6 meter mellan träden.

Gång- och cykelbana: för att binda ihop omgivningens befintliga gång- och cykelstråk, föreslås att cykeltrafik tillåts genom begravningsplatsen enl ljusblå markering. För att platsen ska kunna upplevas som lugn och rogivande bör cykelåkning på andra platser inom begravningsplatsens område ej tillåtas.

Gångstråk: förutom att kunna nyttja ovanstående vägnät på samma villkor som för fordonstrafikanterna, kan gående röra sej längs stigar och trappsystem. Dessutom bör det vara tillåtet att röra sej fritt men respektfullt utanför anlagda stigar.

Buller

P.g.a. platsens närhet till de stora trafiklederna i både söder och väster föreslås bullerdämpande åtgärder. Dels genom att tätplantera granskog längs en uppbyggd bullervall längs Akallaleden fram till förbifartens planerade tunnelpåslag och dels mot E18 förstärkt med bullerplank för att få en ljuddämpande effekt. Den nya trafikplatsens höga placering kommer förmodligen ljudmässigt att ständigt påminna om platsens närhet till storstaden.

Tillgänglighetsanpassning

Platsens förutsättningar med den höga kullen kräver långa slingrande vägar om tillgänglighetskravet på lutning ska kunna uppfyllas. Som ett alternativ till serpentinvägarna föreslås en bredare rak allé som skär ner i Granholmstoppens delvis konstgjorda höjd. Från entrén upp till punkten där muren börjar överstiger lutningen inte 1:20, men för att kompensera den brantare lutning på 1:12 upp till toppen, föreslås många sitt- och vilplatser att kunna stanna till vid.

Som markbeläggningen i allén föreslås rektangulära stenplattor i en större dimension och med minimala skarvar för att underlätta framkomligheten med rullstol, rollator och barnvagn. Möjlighet till markvärme för att förhindra halka vintertid bör undersökas.

Generellt bör många sittplatser finnas i området, både i anslutning till gravkvarteren men även på platser med vackra utblickar. Längs allén parallellt med muren föreslås en rad med extra långa soffor. Samtliga sittmöbler bör ha ryggstöd och armstöd för att underlätta för personer med minskad rörelseförmåga. Även spontana sittplatser bör medvetet utformas t.ex. i form av liggande trädstammar, stenar eller trappsteg.

Vatten/avrinning

En stilla vattenspegel är rogivande och kan också skapa ett rikt fågelliv i området. I anslutning till den södra parkeringen föreslås en damm, vilken också kan fungera som LOD-anläggning framför allt för huvudparkeringens hårdgjorda yta. Dammen skulle kunna förbindas med ett mindre dammsystem nedanför överdäckningen och också ta omhand dess dagvatten för att sedan ansluta till Kolkärret.

Fornlämning

De många fornlämningar som finns i området, spelar en stor roll för platsens historia. För besökaren bör de vara lätta att upptäcka för att kunna påminna oss om tidens gång. De skärvstenshögar som finns i de föreslagna björkdominerade kvarteren, bör integreras med gravkvarteren och göras synliga genom att den omgivande vegetationen hålls tillbaka. I övrig har hänsyn tagits till befintliga fyndplatser och påverkar inte dessa. En enhetlig skyltning, inte bara av fornlämningarna, hjälper besökaren att hitta och förstå platsen.

Området utanför/avgränsningar

För att begravningsplatsen ska kännas som en del av ett större sammanhang med anknytning till det befintliga ströv- och friluftsområdet, discgolfbanan samt som en förlängning av grönytan nedanför det nya bostadsområdet på överdäckningen med närparkfunktioner som t.ex. kolonilotter, spontanidrottsytor, lekytor för såväl unga som gamla, föreslås inga skarpa avgränsningar runt begravningsplatsens område. Bitvis föreslås häckar markera gränsen till begravningsplatsen och ge en fingervisning om dess funktion och krav på respekt. För besökare som inte når platsen via någon av de två entréerna, som t.ex. gående eller cyklist norrifrån bör även Granholmstoppens utformning visa att detta är ett område med speciell funktionalitet.

Belysning

Detta förslag saknar en komplett belysningsplan, men då platsen ska användas, upplevas och kännas trygg såväl på dygnets mörka timmar som på den mörkare delen av året är belysningen viktig. Inriktningen kring ljussättningen föreslås vara att skapa ljus genom att belysa föremål som t.ex. via spotlights riktade mot trädstammar och grenverk eller i murens nischer. Klassiska lyktstolpar bör undvikas. Längs gång- och vägstråk kan indirekt ljus via belysning av trädstammar behöva kompletteras med lägre placerade ljuskällor, typ polare. Belysningen ska både ha till uppgift att skapa stämnings- och trygghetsbelysning i närområdet samt bidra till platsens intryck på avstånd, t. ex. från den nya trafikplatsen eller från bostadsområdet på överdäckningen.

Skötsel

Skötseln är viktigt för intrycket av platsen, men även för naturen och dess förutsättningar för mångfald. Då området ingår som en del av Stockholms gröna kilar och med närheten till Igelbäckens naturreservat, känns det viktigt att utforma och sköta platsen ur detta perspektiv. T.ex. föreslås att platsen som helhet inte avgränsningas mot sin omgivning för att undvika onödiga randzoner vilket missgynnar biologisk mångfald. Att låta några gamla fallna träd få ligga kvar på marken gynnar också vissa arter. Alla gräsytor behöver inte hållas konstant kortklippta utan företrädesvis kan delar av björkkvarteren och högplatån hanteras som högräs d.v.s. slås endast ett par gånger per år. Att fortsättningsvis låta kor, får och hästar från Hästa Gård beta i delar av området, främst i norr, bidrar till att hålla hagmarkerna öppna och levande.

Skötseln av vägsystemets markbeläggning är viktig ur ett tillgänglighetsperspektiv. Genom att utforma stora delar av anläggningen i första etappen, kan endel tunga transporter som ofta skapar sättningar och skador undvikas. Asfalt som markbeläggning bör undvikas, då lagningar påverkar helhetsintrycket mycket negativt. I allén, på parkeringsytor och på ceremonilokalens anslutande ytor föreslås en marksten utan fas och med minimala fogar för att skapa plana ytor. Övriga vägytor markbeläggs med hårt packat stenmjöl.

Ur ett trygghetsperspektiv bör buskskiktet hållas fritt närmast vägstråken. Träden kan med fördel hållas något uppstammade för att förlänga siktlinjerna, skapa ett luftigare intryck och framhäva markfloran.

Järva reflektum

Etappindelning

Etapp 1:
För att i en första etapp få en fullvärdig begravningsplats föreslås följande utföras inom begravningsfältets område:

1. Vägstråk i anläggning anläggs enligt karta för att få en fungerande vägnät med növärdiga förbindelser och onödiga störningar i en framtida anläggning. Allén bör anläggas i sin helhet för att få en enhetlig utformning, framför allt för att trädens ska utvecklas likformigt. Muren byggs upp efter schaktning och modellering av marken på den östra delen av platån. Schaktmassorna läggs med fördel som grund för bullervall mot Akallavägen.
2. Ceremonibyggnad med anslutande markarbeten anläggs.
3. Befintlig restaurangbyggnad rivs.
4. Huvudentrén anläggs. Viktigt att tidigt få en tydlig entré till platsen och dess funktion.
5. Den södra parkeringsplatsen med busshållplats anläggs för att på ett enkelt sätt kunna ansluta till platsen.
6. Koloniområdet flyttas och gravkvarter anläggs med början i söder. Hela det tidigare koloniområdets mark iordningsställs och förberedes för gravkvarter. Enligt förutsättningarna i tävlingsprogrammet är det inte lämpligt att anlägga kistgravar i de områden som består av tidigare schaktmassor. Då kistgravkvarter är en förutsättning för att få en fullgod begravningsplats föreslås att de första kistgravkvarteren anläggs på det befintliga koloniområdet. Ur ett värdighetsperspektiv föreslås därmed att hela koloniområdet flyttas till förslaget läge. Detta område är inte lika stort som det befintliga, men kan enkelt ökas ut mot öster om behov finns.
7. Minneslund anläggs enligt förslag.
8. Askgravlunden anläggs där den befintliga restaurangen finns idag. Även om askgravlundar föreslås integreras med kistgravkvarteren i björkkvarteren, är det viktigt för upplevelsen att se gravlunden på väg mot minneslunden och till ceremonilokalen.
9. Ekonomibyggnad och ekonomigård anläggs enligt förslag, se placering på situationplan 1:2000.
10. Planteringar i form av en friväxande häck längs allén östra sida och vidare söder om gångvägen (se karta). Avdelande buskage öster om minneslunden samt i anslutning till ceremonilokalen för att avgränsa och bilda en vacker fond. Tät granskog samt delvis förstärkt med bullerplank mot E18. Tät plantering även mot Akallvägen där schaktmassor från allén föreslås läggas för att ytterligare förstärka bullerskyddet i form av en bullerdämpande ljudvall.

Utanför begravningsplatsens område:

11. Koloniområde anläggs.
12. Ny restaurangbyggnad anläggs, helst med en samordnad verksamhet för besökare till discgolfanläggningen, kolonilotterna, begravningsplatsen och till strövområdet generellt - ett Naturum kanske?
13. Delar av discgolfanläggningen behöver flyttas, d.v.s. banorna 8-19 samt drivingrangen. Nya områden föreslås enligt bild till höger där färgerna betyder:
RÖTT: begravningsområde dvs inga discgolfbanor.
ORANGE: förslag på ny plats för koloniområde, dvs inga discgolfbanor.
BLÅTT: möjligt för discgolfbanor under etapp 1
GRÖNT: område där många befintliga banor redan finns samt förslag på områden dit banor kan flyttas permanent.

Senare etapper (åtgärder som inte krävs för att få en fullgod fungerande begravningsplats):

- A. Vattenanläggningen anläggs, vilket kan bli en LOD-anläggning för en del av området, samt samordnas med överdäckningens utformning och ytan mellan överdäckningen och begravningsplatsen.
- B. Begravningsplatsen högsta punkt utformas enligt förslag.
- C. Den norra entrén, parkeringen och anslutningen från Akallavägen byggs.
- D. Gravkvarteren utökas efter behov i norr och västerut.
- E. Paviljong för utomhusarrangemang på högplatåns västra del anläggs.
- F. Skulpturpark på platåns östra del anläggs
- G. Gödselanläggningen flyttas norrut närmare enligt förslag, då behovet av att anlägga de norra gravkvarteren finns.

Skala 1:500